

KRAV TIL STRAFFESAKSBEHANDLINGEN I POLITIET OG VED STATSADVOKATEMBETENE

I. INNLEDNING

Frem til og med 2010 ga riksadvokaten ut årlige mål- og prioriteringsrundskriv om henholdsvis straffesaksbehandlingen i politiet og virksomheten ved statsadvokatembetene. I fjor fravek vi denne tradisjonen og utga et felles, kort skriv. Dette skyldtes flere forhold, bl.a. at rundskrivene gjennom årene var blitt omfangsrike og inneholdt atskillige gjentakelser, hvilket har sammenheng med at våre mål og prioriteringer er langsiktige.

I år utgir riksadvokaten ett rundskriv som samler de generelle kravene til straffesaksbehandlingen og straffesaksledelsen i politiet og ved statsadvokatembetene. Dette rundskrivet vil gjelde inntil videre, og vil på et egnet tidspunkt bli erstattet av et nytt. I tillegg tar vi sikte på årlig utgivelse av et rundskriv, også det felles for politiet og statsadvokatene, der resultatmål, riksadvokatens sentrale og landsdekkende prioriteringer, og kriminalpolitiske føringer fra Storting og Regjering tas inn. I år er dette rundskriv nr. 1/2012.

Summen av innholdet i de to rundskriv som gis ut i 2012 vil i hovedsak ligge nær opp til de tidligere mål- og prioriteringsrundskrivene, men formen vi nå går over til vil forhåpentligvis medføre færre gjentakelser og således lette tilgjengeligheten.

Rundskrivet gjelder også for straffesaksbehandlingen ved Kripos så langt det passer – både av egne saker og i bistandssaker – når en tar hensyn til det ansvar enheten har. Det nasjonale statsadvokatembetet og ØKOKRIM er særskilt omtalt under punktene V og VI.

II. STRAFFESAKSBEHANDLINGEN OG STRAFFESAKSLEDELSE

1. Generelt

Et hovedmål for politiet og påtalemyndigheten er å bidra til å redusere kriminaliteten i Norge. For å oppnå dette følges som kjent to hovedstrategier; generelle forebyggende tiltak for å hindre kriminalitet (synlig, tilstedeværende og målrettet polititjeneste, samt tradisjonelt holdningsskapende arbeid) og straffesaksbehandling. Riksadvokatens ansvarsområde er straffesaksbehandlingen i politiet og påtalemyndigheten.

Riksadvokaten understreker betydningen av at påtalemyndighetens representanter i politiet deltar ved planlegging og gjennomføring av tiltak for å forebygge og redusere kriminalitet. Også påtalemyndigheten har en viktig rolle i dette arbeidet, ved bl.a. å bidra til utarbeidelse av

analyser, definisjon av problemområder, fastlegging av strategier for kriminalitetsbekjempelsen og gjennomføring av aksjoner. Det må vurderes om eventuelle straffesaker som kommer i kjølvannet av aksjoner skal gis særlig prioritet under etterforskingen og om det på bestemte områder er grunn til å endre reaksjonspraksis.

Politiets og påtalemyndighetens straffesaksbehandling omfatter etterforsking, påtaleavgjørelser, iretteføring og iverksetting av straffullbyrdelse. Gjennom påtaleavgjørelser og andre tjenestehandlinger skal påtalemyndigheten bidra til ivaretagelse av rettssikkerheten og hensynet til fornærmede, siktede og andre som er implisert i straffesaker på en god og tilfredsstillende måte.

En godt fungerende påtalemyndighet, herunder godt fungerende statsadvokatembeter, er en forutsetning for at straffesakskjeden kan fungere og de overordnede mål om redusert kriminalitet skal kunne nås.

Straffesaksbehandlingens bidrag til å redusere kriminaliteten i Norge avhenger først og fremst av at straffbare handlinger avdekkes og oppklares, og at de skyldige ilegges en adekvat reaksjon. For begge elementer gjelder at effekten blir bedre jo kortere tid som går fra lovbruddet, og at høy kvalitet i alle ledd er en gjennomgående forutsetning for så vel oppklaring som riktig reaksjon. Statsadvokatene skal gjennom sin fagledelse av politiet og egen straffesaksbehandling medvirke til at målet nås.

På denne bakgrunn er riksadvokatens mål for straffesaksbehandlingen fortsatt:

- Høy kvalitet
- Høy oppklaring
- Kort saksbehandlingstid
- Adekvat reaksjon

Politimesteren har ansvaret for straffesaksbehandlingen i distriktet, herunder at målene nås.

Høy kvalitet og stabilt gode resultater i straffesaksbehandlingen er avhengig av at en rekke forutsetninger er oppfylt. Riksadvokaten vil særlig fremheve betydningen av at politimesteren, som leder av den lokale påtalemyndighet, er engasjert i straffesaksbehandlingen og av et velfungerende integrert påtaleledd. Erfaring viser at kontinuerlig, generell oppfølging av straffesaksbehandlingen fra høyt nivå i politidistriktet (politimester/visepolitimester) og oppmerksomhet om påtalemessig ledelse av etterforskingen er særlig viktig for god måloppnåelse. I tillegg er kvalifiserte, erfarne og motiverte etterforskere av stor betydning.

Tilsvarende føringer er nå gitt i Prop. 1 S (2011-2012), hvor det på side 112 tilføyes:

”Et godt samspill mellom etterforsker og påtalejurist er en av de viktigste suksessfaktorene for en god og riktig etterforsking. Videre er det viktig at det blir lagt til rette for at påtalejuristen leder etterforskingen i riktig og formålstjenlig retning.”

Embetslederen ved statsadvokatembetene har ansvaret for at straffesaksbehandlingen der oppfyller kravene til kvalitet, kort saksbehandlingstid og adekvat reaksjon. Videre er det

embetslederens ansvar å sørge for at embetet oppfyller kravene til fagledelse, som er en meget viktig del av den totale virksomhet.

Statsadvokatene skal bidra til at politiet når sine mål, og herunder:

- delta i beslutningsprosesser når prioriteringer og mål for straffesaksbehandlingen i politiet fastsettes i dialog med Politidirektoratet og politidistriktene
- gi retningslinjer for og følge opp straffesaksbehandlingen i politiet, herunder foreta tilsyn og kvalitetskontroll av politiets etterforskning og påtaleavgjørelser
- bidra til å heve kompetansen i politiet gjennom instruksjon, veiledning og opplæring

Krav til statsadvokatenes fagledelse for øvrig og til deres utadrettede virksomhet er nærmere omtalt under punktene III og IV nedenfor.

Statsadvokatembetene må innrette virksomheten slik at det blir en hensiktsmessig balanse mellom de ulike virksomhetsområdene (straffesaksbehandling, fagledelse og utadrettet virksomhet). Fristreglene for aktorater må selvsagt overholdes, men for øvrig må statsadvokatembetene sørge for at det både blir plass til annen straffesaksbehandling og forhåndsplanlagte tiltak i fagledelsen.¹ Dette kan føre til at aktorater uten frist berammes senere enn domstolene ønsker, fordi statsadvokatene må sørge for at aktoratene ikke i for stor grad går ut over andre oppgaver. Riksadvokaten vil for øvrig peke på betydningen av at man så tidlig som mulig søker å få oversikt over når fristsaker kan forventes berammet og samarbeider med domstolene om forhåndsberømmelse hvor dette er hensiktsmessig.

2. Høy kvalitet

Høy kvalitet er et ufravikelig krav og en forutsetning for at de øvrige mål kan nås.

Politimesteren har ansvaret for at straffesaksbehandlingen i distriktet holder høy kvalitet. Kvalitetskravet gjelder alle sider ved straffesaksbehandlingen, og det knytter seg både til generelle rutiner og behandlingen av den enkelte sak. Høy kvalitet sikrer riktige avgjørelser og ivaretar hensynet til rettssikkerhet og hensynsfull og rettferdig behandling. Politidistriktene forutsettes å ha etablert gode rutiner for å kontrollere kvaliteten i straffesaksarbeidet.

Også statsadvokatene må ha oppmerksomhet mot rutiner og metoder som sikrer høy kvalitet i påtaleavgjørelser og iretteføring. Det er videre viktig å sikre ensartet praksis. Enkle tiltak – som flere av statsadvokatembetene benytter – er at prinsipielle eller vanskelige saker gjennomgås av mer enn én statsadvokat eller drøftes av flere i fellesskap, at gode eksempler på avgjørelser eller fremgangsmåter tas vare på og distribueres, og at det avholdes fagmøter. Etter hvert som statsadvokatembetene har blitt større, øker behovet for planmessige og strukturerte tiltak for å opprettholde ensartethet og videreutvikle kvaliteten. Ansvaret påhviler embetslederen.

Beviskravet i straffesaker er grunnleggende: Påtalemyndigheten må være overbevist om siktedes straffeskyld for å ta ut tiltale, og må være av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten. Dette innebærer at påtalemyndigheten skal legge samme bevisterskel til grunn som den

¹ Se tildelingsbrevet side 4

domstolene anvender for å avsi fellende dom, og at det stilles et *tilleggskrav* til mulighetene for å føre bevis i retten. Er det for eksempel holdepunkter for at avgjørende bevis ikke vil kunne føres, skal tiltale ikke utferdiges selv om påtalemyndigheten er overbevist om mistenktes skyld.²

Publikum må ha *tillit* til politiets og påtalemyndighetens straffesaksarbeid. Siden høy kvalitet er en forutsetning for gode resultater, vil dette også være av avgjørende betydning for å opprettholde og øke publikums tillit. Det alminnelige inntrykk av arbeidet skapes for en stor del av mediene. Både politiet og statsadvokatene må derfor aktivt ta del i informasjonsformidlingen og bidra til at de oppfatninger og inntrykk som skapes, baseres på riktig og nyansert informasjon.

Det er viktig at påtalemyndigheten holder seg *oppdatert* om lovendringer, høyesterettsavgjørelser og nye direktiver fra riksadvokaten, og gjør de forandringer i straffesaksbehandlingen som disse tilsier.

Riksadvokaten understreker at kravet om høy kvalitet også må iakttas ved vurderingen av om det skal oppnevnes *politijurist som aktor*. Det er embetslederens ansvar å sikre at statsadvokatembetets "aktoratressurs" blir brukt på de riktige sakene, dvs. de saker som ut fra alvor, kompleksitet og prinsipiell betydning bør iretteføres av en statsadvokat. Faller antallet saker ved et statsadvokatembete, må utgangspunktet være at statsadvokatene aktorerer flere saker selv.

De straffeprosessuelle *metoder* politi og påtalemyndighet har tilgang til med sikte på mer effektiv og bedre bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet må resultere i at flere alvorlige straffesaker enn før blir avdekket og oppklart. I saker hvor slike metoder benyttes er det særlig påkrevd med et tett samarbeid mellom etterforskere og jurister. Politiet skal aktivt utnytte de mulighetene som finnes i gjeldende regelverk. God planlegging helt fra initialfasen og inngående kjennskap til rettslige spørsmål, både knyttet til etterforskningsmetoder og til begrensninger og muligheter for dokumentinnsyn, er en forutsetning for et godt resultat. Statsadvokatene må holde seg løpende oppdatert om utviklingen og har ansvar for god faglig veiledning om metodebruk mv. til påtalemyndigheten i politiet. Riksadvokaten fremhever også at statsadvokatene skal legge til rette for en tidlig og god dialog med politiets operative enheter i saker de selv aktorerer, særlig dersom det kan oppstå vanskelige avveininger knyttet til spørsmål om innsyn i metodebruk eller bruk av informanter. Statsadvokatene må aktivt utnytte de mulighetene som finnes i gjeldende regelverk for å beskytte arbeidsmetoder og kilder.

Riksadvokaten minner om betydningen av Det europeiske rettslige nettverket (*EJN*) i bilaterale saker og den norske sambandsstatsadvokaten i *Eurojust*. Sistnevnte bistår i saker med forgreninger til utlandet, og er bl.a. hjelpelig med å koordinere etterforskning og iretteføring av straffesaker som involverer ett eller flere EU-land.

Påtalemyndigheten bør benytte *videokonferanse* hvor forholdene ligger til rette for det. Under rettsmøter er dette særlig aktuelt ved fengslingsmøter – ikke minst ved forlengelser, hvor videoavhør bør kunne brukes i stor utstrekning – og ved avhør av fornærmede, vitner og sakkyndige. Her er potensialet for besparelse stort, både økonomisk og ved redusert belastning for sårbare fornærmede og vitner. Påtalemyndigheten har også erfaring for at mulighetene for å få

² Beviskravet er ytterligere presisert i riksadvokatens brev av 2. juli 2007 til politimestrene og statsadvokatene

saken opplyst kan bedres ved at vitner i for eksempel saker om menneskehandel kan gi sin rettslige forklaring fra hjemlandet ved hjelp av videoavhør.

Betydningen av *finansiell etterforskning* ved straffbare handlinger begått av personer i kriminelle nettverk understrekes, særlig fordi dette kan fremskaffe viktige bevis for primærforbrytelsene, avdekke hvitvasking av utbytte og gi grunnlag for inndragningskrav.

Politidistriktene bør aktivt utnytte finansiell etterretningsinformasjon fra Enheten for finansiell etterretning (EFE) ved ØKOKRIM (slik informasjonen gjøres tilgjengelig i Indicia og i etterretningsrapporter fra EFE).

Riksadvokaten minner om påtalemyndighetens ansvar for å bidra til *rettsavklaring* og *rettsutvikling* – herunder reaksjonsnivå – ved å fremme egnede saker for Høyesterett. I ankeerklæringer, eventuelt i påtegning til riksadvokaten (med gjenpart til forsvarer) *skal* det konkret angis hvorfor anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak eller det av andre grunner er særlig viktig å få prøvd saken i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd.

3. Høy oppklaring

Oppklaringsprosenten er en god indikasjon på om straffesaksbehandlingen holder høy kvalitet.

Regjeringen fastsetter årlig mål for gjennomsnittlig oppklaringsprosent for forbrytelsessaker, jf. rundskriv nr. 1/2012. Målet er et landsgjennomsnitt.

De lokale mål må tilpasses i det enkelte politidistrikt.

4. Kort saksbehandlingstid

Kort saksbehandlingstid gir av flere grunner en indikasjon på høy kvalitet. For det første bidrar det til høy oppklaring. Det er lettere å oppklare saker når bevisene er ferske. Derest gir konsentrert etterforskning den mest effektive ressursutnyttelse. Det tar tid å sette seg inn i en sak på ny hvis etterforskningen skal fortsette etter at saken har ligget en tid. For det tredje er kort saksbehandlingstid viktig for iretteføringen. Jo lengre tid som går, jo mer vil bevisene svekkes. Dessuten gjør rask pådømmelse det lettere å oppnå en adekvat reaksjon, og rask reaksjon er en forutsetning for at straffen skal ha den tilsiktede preventive effekt. For ofrene reduseres belastningen når sakene avgjøres hurtig.

Regjeringen fastsetter årlig mål for gjennomsnittlig saksbehandlingstid på landsbasis både for politiet og statsadvokatene.

Kortere saksbehandlingstid skal ikke oppnås på bekostning av kravet om høy kvalitet eller oppklaring. Riksadvokaten understreker at saker *ikke* skal henlegges for å overholde frister, og at de frister som er fastsatt, ikke må føre til at oppklaringsprosenten synker. For eksempel skal ikke hensynet til kort saksbehandlingstid føre til at alvorlige, økonomiske straffesaker nedprioriteres eller avgrenses på en slik måte at de ikke står i forhold til forbrytelsens omfang og alvor.

De viktigste tiltakene for å opprettholde kort saksbehandlingstid er:

- Målrettet etterforsking
- God påtalemessig styring
- God politifaglig styring
- Gode oppfølgingsrutiner
- Redusert liggetid (herunder ventetid) hos etterforsker og jurist
- Reduksjon av antall saker som er til behandling samtidig (restansenedarbeiding)

5. Adekvat reaksjon

På de fleste kriminalitetsområder er fortsatt oppklaring og rask reaksjon viktigere enn den reaksjon som velges. Adekvate reaksjoner er like fullt nødvendige for at straffeforfølgningen skal nå sitt formål. Endringer i reaksjonsvalg og straffutmåling er en langsiktig prosess.

I det årlige mål- og prioriteringsrundskrivet angis hvilke områder reaksjonsspørsmålet skal vies særskilt oppmerksomhet det enkelte år.

III. STATSADVOKATENES FAGLEDELSE

1. Generelt

Kjernen i statsadvokatenes fagledelse er angitt i kulepunktene under pkt. II: å delta i beslutningsprosesser ved fastsettelse av mål og prioriteringer lokalt, å gi retningslinjer for straffesaksbehandlingen i politiet, herunder å føre tilsyn med og å utføre kvalitetskontroll av den, og å bidra til å heve kompetansen i politiet.

Gjennom sin fagledelse skal statsadvokatene medvirke til at politidistriktene når de mål som er satt for straffesaksbehandlingen og bidra til at denne både er effektiv og ivaretar hensynet til rettssikkerhet. Det er viktig at statsadvokatene gir *faglig veiledning til påtalemyndigheten i politiet* når det er behov for det, for eksempel om metodebruk, lovanvendelse, reaksjonsvalg og straffutmåling, hvilket forutsetter tilgjengelighet. Embetslederen må videre sørge for interne rutiner som sikrer at slik veiledning holder høy kvalitet og blir ensartet.

Statsadvokatene bør benytte egen *klagesaksbehandling* som grunnlag for generelle retningslinjer eller veiledning der det er grunnlag for det.

Riksadvokaten understreker betydningen av god dialog og en hensiktsmessig møtestruktur mellom statsadvokatene og ledelsen av den lokale påtalemyndighet (politimester, visepolitimester, kriminalsjef og påtaleleder).

Til fagledelsen hører et ansvar for å følge opp politiets saksbehandlingstid – herunder frist for påtaleavgjørelser og hovedforhandlinger – og restanser, og oppfølgingen av kvaliteten ved politiets etterforsking og påtaleavgjørelser. Statsadvokatene skal også føre tilsyn med at påtalemyndigheten i politiet holder et riktig reaksjonsnivå ved sine påtaleavgjørelser og påstander for domstolene. Kvalitetskontrollen skal både omfatte politidistriktenes rutiner for straffesaksbehandlingen (systemkontroll) og et utvalg av enkeltsaker.

2. Mål og prioriteringer, resultatoppfølging

Statsadvokatembetene har tilgang, eller mulighet for tilgang, til PSV (politimesterens styringsverktøy) for distriktene i sine regioner. Med dette verktøy er det enkelt å kontrollere resultatutviklingen for straffesaksbehandlingen i politidistriktene og sammenholde resultatene med sentrale og lokale mål. Dette bør statsadvokatene gjøre periodisk – *minst hvert kvartal* – og ved avvik vurdere hva som bør gjøres for å bedre måloppnåelsen. I mange tilfeller vil det være naturlig å samarbeide med Politidirektoratet om oppfølgingen. Riksadvokaten understreker at ansvaret for resultater, oppfølging av disse og iverksettelse av tiltak ligger hos politimesteren, men statsadvokatene kan ut fra sin kompetanse, oversikt og erfaring gi vesentlige bidrag til årsaksanalysen og til hva som bør gjøres. Det kan også være nødvendig at statsadvokatene som overordnet påtalemyndighet gir instruks om straffesaksbehandlingen.

Statsadvokatene bes videre påse at påtalemyndigheten i politiet innretter virksomheten slik at det i saker med frist for hovedforhandling og ankeforhandling (saker med unge lovbytere og saker med varetektsfengsling) møter aktor til den tid retten berammer saken.

3. Instruksjon og tilsyn

Stedlige *inspeksjoner* er et viktig tiltak i tilsynet med straffesaksbehandlingen i politidistriktene. Formålet er både å kontrollere og å veilede.

Inspeksjonene har i overensstemmelse med riksadvokatens retningslinjer tradisjonelt særlig vært rettet mot resultatene i straffesaksbehandlingen og utvalgte enkeltsaker. Adgangen til løpende å følge med i resultatene gjennom tilgang til elektronisk tilgjengelig informasjon fra politiet gir gode muligheter til å konsentrere inspeksjonene om områder der distriktet har problemer i straffesaksbehandlingen. Flere embeter har nedtonet kontrollelementet under inspeksjoner til fordel for tiltak som direkte er rettet mot kompetanseheving på områder der det er særskilt behov. Dette er en utvikling som riksadvokaten støtter, men vi understreker at den forutsetter løpende kontroll, oversikt, dialog, planlegging og gjennomføring.

Kvalitetskontroll kan også gjennomføres på andre måter enn ved inspeksjon, for eksempel ved at statsadvokatene ber om å få innsendt rutinebeskrivelser og utvalgte enkeltsaker til gjennomgåelse.

Det er en viktig oppgave for statsadvokatene å kontrollere at riksadvokatens instruks til påtalemyndigheten og etterforskerpersonell i politiet blir etterlevd. Statsadvokatene bør vurdere å be om rapport fra politimesteren *om formidling, implementering og annen oppfølging* av viktige direktiver fra overordnet påtalemyndighet. Politidistriktets implementering av direktiver fra overordnet påtalemyndighet kan også være et egnet tema under inspeksjon.

4. Kompetanseheving

Kompetanse er en del av personalansvaret som også for juristene i politiet, i første rekke hører under Politidirektoratet. Det er likevel en naturlig del av faglederansvaret at statsadvokatene fører et visst tilsyn med at tjenestemennene i den lokale påtalemyndighet har tilstrekkelig kompetanse og bidrar med kompetansehevende tiltak, jf. foran om muligheten for å integrere slike tiltak i tilknytning til inspeksjoner.

Statsadvokatenes årlige ukeskurs for nytilsatte jurister i politiet bør videreføres.

Riksadvokaten anbefaler at statsadvokatembetene tilbyr korttidshospitering for påtalejurister.

Statsadvokatene skal avholde årlige påtalemøter med politijuristene i regionen. Disse møtene er viktige for kompetanseheving og erfaringsutveksling, og politimestrene oppfordres til å delta.

IV. UTADRETTET VIRKSOMHET

Den utadrettede virksomhet skal også bidra til å bekjempe kriminalitet. I dette perspektiv er det viktig at påtalemyndigheten

- samarbeider med domstolene, kriminalomsorgen og andre aktører i strafferettspleien for å sikre en effektiv straffesaksbehandling
- gir allmennheten saklig og riktig informasjon om straffesaksbehandlingen og å opptre slik at tilliten til påtalemyndigheten opprettholdes og videreutvikles

Rutinemessige møter mellom aktørene kan her være et viktig virkemiddel for å etablere et godt og effektivt samarbeid.

Med særlig adresse til statsadvokatene, understreker riksadvokaten viktigheten av gjennom høringsuttalelser og utredningsarbeid å presentere fakta og argumenter som gjør at beslutningstakere velger løsninger som bedrer kriminalitetsbekjempelsen. Utarbeidelse av høringsuttalelser kan kreve mye tid, og statsadvokatene må derfor prioritere hva det gis uttalelse om. Likevel understrekes betydningen av at statsadvokatene er orientert om det reformarbeid som pågår innenfor påtalemyndighetens fagområde, og at etatens syn blir gjort kjent og argumentert for. Statsadvokatene har stor erfaring og kompetanse som det er viktig blir nyttiggjort. Av samme grunn anser riksadvokaten det helt avgjørende å kunne bruke statsadvokater i sine arbeidsgrupper.

V. DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Det nasjonale statsadvokatembetet har de samme oppgaver i fagledelsen overfor Kripas og Den sentrale enhet (DSE) i Politiets sikkerhetstjeneste (PST) som de regionale statsadvokatembetene har overfor politidistriktene i sin region. De krav som for øvrig er gitt i dette rundskriv for straffesaksbehandlingen og straffesaksledelsen ved de regionale statsadvokatembetene, gjelder for Det nasjonale embetet så langt de passer.

Embetet skal være et spesialistorgan innenfor sine saksområder (bl.a. organisert kriminalitet, datakriminalitet og særskilte internasjonale forbrytelser). Dette forutsetter at de ansatte ved embetet har høy kompetanse. Embetet må arbeide målrettet for å sikre at dets kunnskap om aktuelle strafferettslige, straffeprosessuelle og folkerettslige spørsmål opprettholdes og videreutvikles. Det samme gjelder metodebruk og etterforskningsmetodikk innenfor embetets ansvarsområde.

Embetet skal ha god kunnskap om kriminalitetsutviklingen innenfor sine saksområder.

Riksadvokaten vil i betydelig omfang innhente uttalelser fra embetet. Det er aktuelt å be embetet gjennomføre utredningsoppgaver, som forventes utført raskt og med høy kvalitet.

Embetet må balansere de ulike virksomhetsområdene på en hensiktsmessig måte. Det må påses at det ved siden av straffesaksbehandlingen avsettes tilstrekkelig tid til fagledelse og til å ivareta oppgaven som spesialistorgan og kompetansesenter. Embetet må legge stor vekt på å utvikle gode samarbeidsrelasjoner. I denne sammenheng fremheves særlig forholdet til Kripos, Politiets sikkerhetstjeneste, Oslo politidistrikt og Oslo statsadvokatembeter. Et godt kontaktnett, nasjonalt og internasjonalt, må opparbeides og vedlikeholdes.

Riksadvokaten forutsetter at embetet deltar i beslutningsprosessen når mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i Kripos blir fastsatt. Tilsyn med straffesaksbehandlingen ved Kripos skal omfatte både systemkontroll og sakskontroll. Sistnevnte vil i hovedsak dekkes ved behandlingen av statsadvokatenes egne saker. Hvorvidt rutinene for straffesaksbehandlingen er hensiktsmessige og i overensstemmelse med gjeldende bestemmelser og påtaledirektiver vil stå sentralt. Ved behov må embetet følge opp med instruks. Saksansvaret i en sak hvor Kripos yter bistand ligger hos politimesteren i det distrikt som mottar bistand. Tilsyn og oppfølging i den enkelte sak hører derfor under regional statsadvokat. Det nasjonale statsadvokatembetet skal likevel føre tilsyn med at rutiner for opplegg og innhold i bistanden er hensiktsmessig, herunder for eksempel hvilken etterforskningsbistand som er nødvendig og for hvor lang tid. Tilsynsansvaret omfatter også de områder hvor Kripos er gitt et nasjonalt ansvar for å avdekke kriminalitet (seksuelle overgrep mot barn og rasisme, begge på Internett).

Det nasjonale statsadvokatembetet har et særlig ansvar for å følge med på, eventuelt gripe inn i og ta initiativ i saker hvor det kan være aktuelt å beslutte sentralisert etterforskning.

Det vises til riksadvokatens rundskriv nr. 4/2007 for så vidt gjelder tilsyn med PST.

VI. ØKOKRIM

ØKOKRIM er både et statsadvokatembete og en sentral politienhet. Således gjelder de krav som er angitt i dette rundskrivet så langt de passer.

ØKOKRIM skal behandle de "særlig alvorlige overtredelser" på sitt saksfelt, jf. påtaleinstruksen § 35-4. Bortsett fra saker som avgjøres med foretaksstraff, må det legges opp til at en relativt stor del av ØKOKRIMs saksportefølge skal bestå av saker som – dersom etterforskningen gir grunnlag for positivt påtalevedtak – blir iretteført med påstand om ubetinget fengsel av en viss lengde. I tillegg må ØKOKRIM behandle saker av prinsipiell betydning.

Med det press som er mot ØKOKRIM for å ta anmeldelser under behandling, er det en særlig utfordring for embetslederen å sørge for at saksporteføljen til enhver tid består av de rette sakene. Det er problematisk dersom omfattende og prinsipielle saker, som gjelder alvorlig økonomisk kriminalitet, ikke kan behandles ved spesialenheten på grunn av manglende kapasitet. Selv om satsingen på bekjempelsen av økonomisk kriminalitet i politidistriktene har styrket politiets evne til å håndtere denne sakstypen, skjer det samtidig en utvikling hvor sakene som håndteres lokalt/regionalt blir større og mer kompliserte. I denne situasjon er det viktig at ØKOKRIM

utvikler sitt bistandskonsept på en måte som er tilpasset de utfordringene som erfaringsmessig oppstår lokalt. Bistand bør i slike sammenhenger bestå i tilføring av kompetanse som ikke er til stede lokalt, snarere enn bistand til å utføre etterforskingsskritt som bør kunne utføres med lokal kompetanse.

Riksadvokaten understreker her særlig betydningen av et planmessig og målrettet saksinntak og en god dialog mellom ØKOKRIM, kontrolletatene, politimesteren i Oslo og Oslo statsadvokatembeter.

Samtidig er samsvar mellom saksinntak og kapasitet viktig, slik at det blir mulig å holde tilfredsstillende fremdrift i de saker som embetet behandler. Riksadvokaten understreker betydningen av gode oppfølgingsrutiner.

Det er også viktig at ØKOKRIM bistår politidistriktene, både ved generelle spørsmål og – som nevnt – ikke minst ved sakshåndtering. Den gode dialogen mellom økoteamene i distriktene og ØKOKRIM skal videreutvikles.

Tor-Aksel Busch

Harald Strand
førstestatsadvokat